

LITERATURA

LLUÍS MUNTADA

Potència narrativa i existencial

Torno del bosc amb les mans tenyides, la primera incursió de Simona Škrabec en la creació literària, és un aplec de proses amb una unitat narrativa fonamentada en l'immens i racional desordre dels sentits, que només l'escriptura pot amidar.

Simona ŠKRABEC

Torno del bosc amb les mans tenyides
Barcelona:
L'Avenç, 2019,
192 p., 16,50 €

Ara que ja ha passat el Dia del Llibre, amb la hiperinflació d'aquesta singular tautologia d'un personatge idèntic a si mateix, que, primer, es construeix mediàticament a cops d'aplaudímetre i que, després, per-aquestes-dates-tan-assenyalades, sense tècnica d'escriptor, tira la canya en l'oceà procel·lós de la literatura...; ara que la cascada de llibres fluirà com el riu d'Heràclit —sense punt de retenció ni visibilitat— a les lleixes i mostradors de les llibreries...; ara que, en una mena de Rincón del Vago universal, en què molts lectors s'interessen més per com acaba una novel·la que no pas per com acaben ells després d'haver llegit una novel·la (la invectiva és d'Unamuno)...; ara que molts lectors busquen en els llibres solucions incontestables sense parar esment que un (bon) llibre genera més interrogants fecunds que no pas respostes de pedra picada...; ara que tot això... és un bon moment perquè el lector no gregari, el que no refusa el goig de la profunditat i la complexitat literàries, s'acosti a aquest joiell titulat *Torno del bosc amb les mans tenyides*, de Simona Škrabec (Ljubljana, Eslovènia, 1968), escriptora, llicenciada en Filologia Alemanya i Literatura Comparada, assagista, crítica literària, traductora (més de trenta llibres traduïts) i experta en marcs identitaris.

ACTA NOTARIAL SOBRE L'OBLLIT I LES FUGUES VITALS

Abans d'aquest llibre de relats, Simona Škrabec ha publicat tres assaigs: *L'estirp de la solitud* (2002), *L'atzar de la lluita* (2005), i *Una pàtria prestada* (2017). En tots tres estudis, l'autora subratlla la potència de la literatura a l'hora de recompondre, esquerdill a esquerdill, el gran cristall del món. Des de la focalització de la literatura comparada, i amb la capacitat poliglota de canviar de cavall (és a dir, de llengua) en plena carrera i al galop, aquesta assagista recorre l'espina dorsal de la literatura per revelar-nos la construcció de la (pluri)identitat, sigui europea (*L'atzar de la lluita*), catalana (*Una pàtria prestada*), o aquella identitat més vinculada als

llindars de les facultats de la condició humana (*L'estirp de la solitud*).

A parer meu, un dels centres gravitatoris de l'obra assagística de Simona Škrabec és la tasca (aparentment) paradoxal d'aixecar acta notarial de l'oblit. Ja l'any 2002, al llibre *L'estirp de la solitud*, a propòsit de l'anàlisi del narrador (poc fiable) d'una obra d'Italo Svevo, Škrabec plantejava i anunciava una qüestió metodològica gens menor en la relació umbilical entre, d'una banda, l'escriptura, i de l'altra, el solatge que l'escriptura és capaç de retenir sobre la vida. Diagnosticava l'autora en aquell assaig: «Aquest relat de Svevo és una prova més que pretén demostrar com és, de difícil, reproduir amb paraules la nostra percepció del món. Encara que el vellet parla sobre la seva pròpia vida, veiem que no la pot simplement resumir. A partir del moment en què l'home ja no s'entén a si mateix com un únic bloc dominat per una sola voluntat, la memòria deixa de ser una cosa fiable».

Quan la memòria deixa de ser fiable, l'escriptura esdevé sobirana. Per què? Perquè la vida es revela a través de l'escriptura, a través de l'acte mateix de contar. I per aquest mateix motiu, arran del llibre que avui ressenyem i tal com es precisa en un relat titulat «Estic començant a oblidar», l'escriptura és la pràctica adequada per consignar les grans fugues, per destacar la importància de l'oblit com a sedant, com a lenitiu de la (híper)consciència: «M'estic distanciant lentament, sistemàticament, treballadament de tot allò que estimo. Per ara només oblidó els noms irrellevants [...]. La capacitat d'oblit encara no m'ha començat a protegir de la consciència de les pèrdues irreparables. I per això, el dolor és immens».

SENSORIALITAT I ELEVACIÓ

Rimbaud deia: «Visc en el llarg, immens i racional desordre dels meus sentits.» *Torno del bosc amb les mans tenyides* és un aplec de proses amb una unitat narrativa fonamentada en l'immens i racional desordre dels sentits, que només l'escriptura

pot amidar. Amb una llengua que arrela en la malenconia (punt de partida de tota creació segons Aristòtil) i que s'estremeix per vibrar amb un to poderós, el llibre concep el paisatge exterior com un mirall de l'interior de la persona. Cada element mineral, animal o vegetal descrit en el llibre, desembocarà en una exploració introspectiva, en la conquesta d'aquest espai interior que, segons Rilke, només pot ser custodiat pel verb. I el lector, després d'haver llegit els primers relats, de seguida adverteix que els rius descrits no són només rius sotmesos a l'obvietat de transportar un cabal d'aigua, i que els grills no són només el grills que canten en plena nit d'estiu, i que la primera neu no és (no és només) la primera neu. Un cop sec de guillotina, que en el curs de les últimes línies talla cada prosa, haurà assenyalat el poder de l'escriptura: esdevenir la glàndula pineal entre allò sensorial (el defora) i allò abstracte (el dedins).

Dividit en quatre parts que intercomuniqueu a través d'una arquitectura subtil molt ben dispostada, *Torno del bosc amb les mans tenyides* respon a l'intent d'ordenar allò que podríem anomenar la desempa còsmica. Així, a la primera part, «La fugida», hi ha aquell món que s'escapa i que no pot ser retengut, però també el perill suavitzat per l'hàbit i el costum («Amb el temps, els espais s'acaben tornant menys feréstecs»). A la segona part, titulada «El mimetisme», es consignen les nostres imperatives necessitats d'adaptació. Es desplega un portentós joc de clarobscur, de camuflatges, de reflexos, d'identificacions, de sentit de la condició d'estrangeria, d'identitats o d'imatges sintètiques i virtuosament expressives, com la d'un esquelet d'un bonsai o la d'una noia que volia passar desapercibuda i que, per això mateix, és empesa al remolí d'una conversa. Són corrents de força que submergeixen el lector en una atmosfera en què el pes de l'existència es conjura amb la lleugeresa o la ironia, com quan l'isolament apàtrida és viscut amb un nervi d'alegria despreocupada: «Llavors un dia, encara no

Fotografia de Simona Škrabec feta per F. Kljun, Travna Gora, 1985.

sé ni on ni com, del clauer es va desprendre l'anella amb les claus de les maletes i les de la bústia del correu. Fa anys que viatjo sense tancar cap maleta i de la bústia n'he de treure les cartes allargant els dits per la ranura. I no passa res».

La tercera part, «Les olors», és una immersió en un món sensorial en què els països, els còdols, les claus rovellades, els oceans, el tacte, l'olfacte, els cabells o els globus erràtics d'una festa remetent a una cosmologia i una cosmogonia interiors, de l'ànima de la persona, tal com es revela al capítol homònim del llibre: «Mastego els fruits i se'm fan aspres a la boca com la primavera que no reneix mai». En la quarta part, «Els desequilibris», s'hi consigna la por, la fragilitat xifrada en un àlbum de fotografies que precisament conté la part de vida que l'autora no va tenir amb la seva àvia; i més encara, s'hi consigna la frontera material i psíquica (totes dues imbatibles), la inseguretada, la fragilitat, les llengües, o

el retorn a Ljubljana: «Qui m'havia de dir que l'únic lloc on realment m'han fet sentir estrangera va ser a casa, a la riba del riu que més estimo i que busco com un punt insubstituïble».

Torno del bosc amb les mans tenyides és una prodigiosa reelaboració del nostre sublim precari: «El recer no existeix per a ningú i tornar a casa és impossible per a tothom». Estem davant d'un llibre que exacerba el poder de representació d'una literatura que s'encavalca i supera la vida. Som això: el relat de la vida. No és poca cosa. *Torno del bosc amb les mans tenyides* és una obra que apunta al nucli indicible d'una veritat íntima, a una pregonesa que només es deixa esbossar aproximativament i pel seu caràcter insondable. És una obra poblada de clivelles, ranures i cràters, que només d'acostar-hi l'ull, ens abismen. Tensió, profunditat, brillantor, sensibilitat, l'espai en què l'espai es multiplica: un llibre important. ■